

ที่ นร ๐๕๐๕/ว๑๐๔

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๒๑ พฤษภาคม ๒๕๔๗

เรื่อง ขอมติกรรมการในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุ

เรียน กระทรวง กรม

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๓๑๒/๒๐๓๗๗
ลงวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๖

ด้วยกระทรวงการคลังได้เสนอเรื่อง ขอมติกรรมการในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุ มาเพื่อคณะรัฐมนตรีพิจารณา ความละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วยนี้

คณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ ๑.๒ (ฝ่ายความมั่นคงและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ) ซึ่งมีรองนายกรัฐมนตรี (พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ) เป็นประธานกรรมการ ได้พิจารณาเรื่องดังกล่าวในคราวประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๔๗ วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๔๗ แล้ว มีประเด็นอภิปรายและมติดังนี้

๑. ประเด็นอภิปราย

๑.๑ กระทรวงการคลังได้ชี้แจงเพิ่มเติมว่า เรื่องที่กระทรวงการคลังขอมติกรรมการในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุนั้น ไม่ได้เป็นการยกเลิกมติคณะรัฐมนตรีทั้ง ๑๐ มติ แต่เป็นการปรับปรุงรวบรวมให้เป็นมติคณะรัฐมนตรีในเรื่องการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุเพียงมติเดียว

๑.๒ ที่ประชุมเห็นว่า มาตรการเพิ่มเติมที่กรมธนารักษ์กำหนดให้ส่วนราชการหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ครอบครองใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุต้องดำเนินการนั้น กรมธนารักษ์ควรมีเกณฑ์ปฏิบัติและกลไกในการกำกับดูแลให้ชัดเจน เช่น การกำหนดบทบาท อำนาจ และหน้าที่ของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ครอบครองใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุ และตารางเวลาสำหรับให้หน่วยงานผู้ครอบครองใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุต้องปฏิบัติอย่างไรบ้าง เป็นต้น รวมทั้งเรื่องความรับผิดชอบกรณีที่เกิดการบุกรุกที่ราชพัสดุ ควรเป็นความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างกรมธนารักษ์และหน่วยงานผู้ครอบครองใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุ

๒. มติคณะกรรมการกฤษฎีกา

เห็นชอบมาตรการในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุตามที่กระทรวงการคลังเสนอ โดยให้ความเห็นของคณะกรรมการ ฯ ไปดำเนินการด้วย

คณะรัฐมนตรีได้ลงมติเมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๔๗ อนุมัติตามมติคณะกรรมการกฤษฎีกาเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี ๑.๒ (ฝ่ายความมั่นคง และเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ)

จึงเรียนยืนยันมา/จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และถือปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายวรศักดิ์ อุวรรณโณ)

เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

สำนักบริหารงานสารสนเทศ

โทร. ๐ ๒๒๔๐ ๑๔๔๖

โทรสาร ๐ ๒๒๔๐ ๑๔๔๖

หมายเหตุ รัฐ-มท. จึงเรียนยืนยันมา และขอได้โปรดแจ้งให้จังหวัดทราบ และถือปฏิบัติต่อไปด้วย

ที่ กค ๐๓๑๒/ ๒๐๓๗๗

กระทรวงการคลัง

ถนนพระราม ๖ กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐

๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๖

เรื่อง ขอมติกรรมการในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุ

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. สรุปคำเสนอต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรี จำนวน ๒๐ ชุด
๒. ตำนานมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๒, วันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๓๓, วันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๓๖, วันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๓๗, วันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๓๘, วันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๓๙, วันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๔๐, วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๔๕ และวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๔๖ รวม ๘ มติ จำนวน ๒๐ ชุด

ด้วยกระทรวงการคลังได้รับรายงานจากกรมธนารักษ์ ในฐานะผู้ปกครอง ดูแล บำรุงรักษา และบริหารจัดการที่ราชพัสดุว่า ปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุเป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการที่ราชพัสดุ เป็นอย่างมาก และที่ผ่านมาแม้จะมีมติคณะรัฐมนตรีหลายมติที่กำหนดมาตรการในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุไม่ว่าจะเป็นมาตรการป้องกันการบุกรุกที่กำหนดให้ส่วนราชการผู้ครอบครองใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุมีหน้าที่ดำเนินการต่าง ๆ หรือมาตรการที่กำหนดเพื่อยืนยันสิทธิในที่ดินของรัฐและเพื่อลดข้อขัดแย้งเกี่ยวกับการใช้ที่ดินในระยะยาวโดยให้กรมธนารักษ์แก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุด้วยการจัดให้เช่า แต่การดำเนินการตามมาตรการเหล่านั้นมีข้อจำกัดซึ่งเกิดจากปัจจัยหลายประเภทที่ไม่เอื้ออำนวย เช่น ส่วนราชการผู้ครอบครองใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุมิได้ถือปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและจริงจัง การจัดให้เช่าไม่สามารถกระทำได้นอกจากส่วนราชการผู้ครอบครองใช้ประโยชน์ไม่ยินยอมส่งคืนที่ราชพัสดุ หรือการจัดให้เช่าขัดกับกฎหมายผังเมือง เป็นต้น ทำให้ปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดวยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งกรมธนารักษ์เห็นว่า หากจะแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุให้เป็นรูปธรรมและสัมฤทธิ์ผลตามนโยบายของรัฐบาล สามารถแก้ไขปัญหาคือพิพาทในเรื่องการถือครองที่ดินของราษฎรในเขตที่ดินของรัฐอันจะทำให้ นโยบายแปลงสินทรัพย์เป็นทุนของรัฐบาลประสบผลสำเร็จอีกทางหนึ่งก็สมควรจะนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อ

กำหนดมาตรการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาคารบูกrukที่ราชพัสดุ โดยปรับปรุงจากมติคณะรัฐมนตรีที่มีอยู่เดิม ให้เป็นมติเดียว

กระทรวงการคลังพิจารณาแล้วขอเรียนว่า มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาคารบูกrukที่ราชพัสดุในขณะนี้ มีอยู่ทั้งสิ้นรวม ๑๐ มติ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๒

เห็นชอบตามที่กระทรวงการคลังเสนอให้กระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การปกครองท้องถิ่นที่มีได้ใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุและปล่อยปละละเลยให้มีการบูกrukที่ราชพัสดุเกิดขึ้น จะต้องรับผิดชอบในการดำเนินการให้ผู้บูกrukออกจากที่ราชพัสดุก่อนส่งคืนที่ราชพัสดุให้กรมธนารักษ์

๒. มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๓๓

คณะรัฐมนตรีเห็นชอบตามมติคณะกรรมการช่วยเหลือเกษตรกรและผู้ยากจน (กชก.) เพื่อแก้ไขปัญหาราษฎรอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ของกองการสัตว์และเกษตรกรรมที่ ๑ กรมการสัตว์ทหารบก ซึ่งเป็นที่ราชพัสดุตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินในท้องที่อำเภอเมืองกาญจนบุรี อำเภอวังขนาย อำเภอบ้านทวน อำเภอวังกะ จังหวัดกาญจนบุรี พ.ศ.๒๕๑๑ ดังนี้

๒.๑ ให้เช่าตามจำนวนเนื้อที่ที่ครอบครอง แต่ทั้งนี้ ต้องไม่เกินครอบครัวละ ๑๕ ไร่ ถัดกันให้ลดลงเหลือครอบครัวละ ๑๕ ไร่ โดยถือเกณฑ์ "บ้านเลขที่" บ้านหนึ่งเท่ากับ "๑ ครอบครัว"

๒.๒ ต้องทำสัญญาเช่ากับกระทรวงการคลัง และห้ามโอนสิทธิการเช่ายกเว้นจะตกทอดทางมรดก

๒.๓ ครอบครัวใดอยู่กระจัดกระจายในพื้นที่ ให้อพยพมาเช่าอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ที่ทางราชการจัดสรรให้

๒.๔ ครอบครัวใดที่มีที่ดินทำกิน โดยมีหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินของตนเองถูกต้องแล้ว ไม่มีสิทธิเช่า

ราษฎรรายใดที่ไม่มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือ หรือไม่ยอมปฏิบัติตามแนวทางและเงื่อนไขในการแก้ไขปัญหาค่าดำเนินการตามกฎหมายอย่างจริงจัง และให้ใช้แนวทางแก้ไขปัญหานี้เป็นแนวทางและเงื่อนไขในการแก้ไขปัญหาราษฎรอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่สงวนหวงห้ามแปลงอื่นตามพระราชกฤษฎีกาซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พ.ศ.๒๕๑๘ โดยอนุโลม

๓. มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๓๖

เห็นชอบตามที่สำนักนายกรัฐมนตรีได้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาคารบูกrukที่ดินของรัฐ ดังนี้

๓.๑ รัฐควรเร่งรัดการออกเอกสารสิทธิให้แก่ราษฎรในกรณีที่พิสูจน์ได้ว่าราษฎรได้ครอบครองทำประโยชน์มาก่อน และรัฐควรเร่งดำเนินการสำรวจแนวเขตที่ดินของรัฐให้ชัดเจน

๓.๒ รัฐไม่ควรออกเอกสารสิทธิให้แก่ราษฎรผู้บุกรุกที่ดินของรัฐ

๓.๓ ที่ดินของรัฐ ยกเว้น เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตพื้นที่ต้นน้ำลำธาร พื้นที่ลุ่มน้ำชั้น ๑ และชั้น ๒ ที่ราชพัสดุ ที่สาธารณประโยชน์สำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันที่มีผู้บุกรุกถ้ารัฐหมดความจำเป็นจะต้องสงวนไว้อีก ให้ดำเนินการตามกฎหมายปฏิรูปที่ดิน

๔. มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๓๗

เห็นชอบมาตรการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบกรณีการจัดหาประโยชน์ในที่ราชพัสดุตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ป. เสนอ โดยมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุดังนี้

๔.๑ ให้กระทรวงการคลัง กรมธนารักษ์ ดำเนินการเพื่อให้มีการกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการและขั้นตอนที่เหมาะสมบังเกิดผลในทางปฏิบัติในการเรียกคืนและส่งคืนที่ราชพัสดุให้เป็นไปตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรีได้อย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพ

๔.๒ ให้ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรปกครองท้องถิ่นซึ่งครอบครองใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุ มีหน้าที่ในการดำเนินการดังนี้

๑) แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงานให้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับที่ราชพัสดุภายในหน่วยงานนั้น ๆ การจัดทำและควบคุมทะเบียนที่ราชพัสดุให้มีความสมบูรณ์และเป็นปัจจุบัน รวมทั้งควบคุมการใช้หรือขอเปลี่ยนแปลงการใช้ให้ถูกต้อง

๒) ทำรายงานการตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตาม ๑) ตามแบบที่กรมธนารักษ์กำหนดและจัดส่งให้กระทรวงการคลังทราบเป็นประจำทุกปี

๓) หากมีการบุกรุกให้หน่วยงานประสานงานกับกรมธนารักษ์เพื่อวางแผนและดำเนินการแก้ไขปัญหาการบุกรุกกันอย่างใกล้ชิด

๕. มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๓๘

รับทราบผลการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๓๗ และเพิ่มมาตรการในการป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐรวม ๓ ประการ คือ

๕.๑ ให้ส่วนราชการต่าง ๆ ก่อสร้างรั้วเฉพาะที่ดินราชพัสดุแปลงที่มีความจำเป็นรีบด่วนที่จะต้องป้องกันการบุกรุก โดยให้กรมธนารักษ์แจ้งความจำเป็นดังกล่าวให้สำนักงบประมาณทราบอีกครั้งหนึ่ง

๕.๒ ในกรณีที่ยังไม่ได้มีการสร้างรั้วล้อม ให้ส่วนราชการจัดเจ้าหน้าที่ตรวจแนวเขตที่ดินอยู่เสมอ ถ้ามีปัญหาการบุกรุกเกิดขึ้นหรือมีการละเมิดสิทธิเกิดขึ้นให้ดำเนินการตามระเบียบหรือตามกฎหมายทันที

๕.๓ ให้กระทรวงการคลัง (กรมธนารักษ์) สํารวจและตรวจสอบที่ดินราชพัสดุทั่วประเทศว่ามีอยู่เท่าใด ที่ใดบ้าง แล้วแจ้งส่วนราชการที่ครอบครองทราบเพื่อเป็นการประสานในการป้องกันดูแลไม่ให้มีการบุกรุกที่ราชพัสดุ

๖. มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๓๘

เห็นชอบผลการเจรจากับสมาชิกคนจนและองค์กรต่าง ๆ ตามที่รองนายกรัฐมนตรี (นายมนตรี พงษ์พานิช) เสนอ ในส่วนที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุ คือ ที่ราชพัสดุ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ให้กรมธนารักษ์แก้ไขปัญหาการบุกรุกโดยจัดทำสัญญาเช่ามีกำหนด ๓๐ ปี และคิดค่าเช่าเพื่ออยู่อาศัยตารางวาละ ๐.๒๕ บาท ค่อเดือน และเพื่อประกอบการเกษตรไร่ละ ๖๐ บาท ค่อปี

๗. มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๔๐

เห็นชอบแผนการดำเนินการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐในเชิงรุกตามที่คณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กปร.) เสนอ ดังนี้

๗.๑ เห็นชอบแผนการดำเนินการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของกองทัพบกและให้ดำเนินการต่อไปได้ โดยกำหนดเป้าหมายการแบ่งพื้นที่ให้แล้วเสร็จภายในวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๔๑ และให้ตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นมาชุดหนึ่งประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ และที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรีเข้ามา ร่วมด้วย เพื่อพิจารณาจัดทำแผน โครงการช่วยเหลือราษฎรที่อยู่ในพื้นที่ที่ทหารแบ่งให้ เพื่อให้มีอาชีพ อย่างมั่นคงถาวร มีรายได้ มีงานทำ รวมทั้งให้มีแผนการใช้ประโยชน์ในที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุดด้วย

๗.๒ ให้ใช้แผนการดำเนินการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของกองทัพบกดังกล่าว ถือเป็นปฏิบัติในที่ดินของรัฐที่อยู่ในความดูแลรักษา หรือใช้ประโยชน์ของส่วนราชการอื่น รวมทั้งที่ดิน โบราณสถานตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน ที่วัดตามกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์ ที่ดินของราชการบริหารส่วนท้องถิ่น กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา โดยอนุโลม

๗.๓ ขอให้สำนักงานประมาณพิจารณาให้การสนับสนุนการดำเนินการ

๗.๔ ให้สำนักงานรัฐมนตรีโดยผู้ตรวจราชการสำนักงานรัฐมนตรีประจำเขตตรวจราชการทุกเขต กำกับติดตามผลการดำเนินการตามแผนฯ ในพื้นที่รับผิดชอบ ให้กระทรวงมหาดไทย โดยผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย กำกับติดตามผลการดำเนินการตามแผนฯ ของจังหวัดต่าง ๆ และให้กองทัพบกติดตามผลการดำเนินการตามแผนฯ สำหรับหน่วยขึ้นตรงกับกองทัพบก

๘. มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๔๕

อนุมัติตามมติคณะกรรมการกํานกกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ ๓ โดยเห็นชอบให้นำร่างมาตรการแก้ไขปัญหาการบุกรุกตามที่กระทรวงการคลังเสนอ โดยให้นำมาตรการดังกล่าวมาใช้แก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินตามพระราชกฤษฎีกาฯ พ.ศ.๒๕๔๑ (จังหวัดกาญจนบุรี) และพื้นที่สงวนหวงห้ามของทางราชการทุกแปลง โดยจัดให้เช่าตามเนื้อที่ที่ครอบครองใช้ประโยชน์จริงเป็นการชั่วคราว (ครั้งละไม่เกิน ๓ ปี) โดยให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการของกรมธนารักษ์

๘. มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๔๖

เห็นชอบตามมติคณะกรรมการกถนกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ ๖ ที่เสนอรวม ๒ ข้อ คือ

๘.๑ ให้กระทรวงมหาดไทย (สำนักทะเบียนกลาง) รับไปดำเนินการเพิ่มเติมข้อความในแบบพิมพ์ทะเบียนบ้านชั่วคราวเพื่อให้มีความหมายทำนองว่า ทะเบียนบ้านชั่วคราว “เป็นเอกสารเพื่อตรวจสอบทางทะเบียนเท่านั้น ไม่ก่อให้เกิดสิทธิใด ๆ ในที่ดิน” เพื่อให้ผู้รับทะเบียนบ้านชั่วคราวเข้าใจถึงสิทธิและฐานะของตนเอง ตลอดจนหน่วยงานของรัฐที่จะให้บริการจะได้พิจารณาใช้ดุลยพินิจให้เหมาะสมต่อไป

๘.๒ ให้ กบร.รับไปพิจารณากำหนดมาตรการให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการตรวจสอบและวางมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐต่อไป

และคณะรัฐมนตรีเห็นว่า

๑) การป้องกันและแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ ถือเป็นหน้าที่ของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานของรัฐที่มีที่ดินอยู่ในความครอบครอง จะต้องหมั่นตรวจสอบดูแลที่ดินของตนเองอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนดำเนินการใด ๆ ตามอำนาจหน้าที่ เพื่อมิให้เกิดปัญหาการบุกรุกที่ดินดังกล่าวขึ้น

๒) เพื่อเป็นการช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐอีกทางหนึ่ง ให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานของรัฐ ซึ่งมีหน้าที่ในการให้บริการด้านต่าง ๆ แก่ประชาชนที่มีผลกระทบหรือเกี่ยวข้องกับที่ดิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริการด้านสาธารณูปโภคต่าง ๆ เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า เป็นต้น ถือเป็นหลักปฏิบัติโดยเคร่งครัดว่า กรณีประชาชนผู้ได้รับทะเบียนบ้านชั่วคราวมาขออนุญาตใช้บริการต่าง ๆ ดังกล่าว จะอนุญาตได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานของรัฐที่ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่บ้านในทะเบียนบ้านชั่วคราวนั้น ๆ ตั้งอยู่ โดยให้ถือปฏิบัติตั้งแต่วันที่คณะรัฐมนตรีมีมตินี้เป็นต้นไป

๑๐ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๔๖

เห็นชอบให้ปรับปรุงมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๔๐ เรื่องแผนการดำเนินการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐในเชิงรุก จาก “เห็นชอบตามที่คณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กบร.) เสนอ โดยในส่วนของงบประมาณ ให้ กบร.จัดทำรายละเอียดของแผนให้ชัดเจน โดยเฉพาะหน่วยงานรับผิดชอบ เป้าหมายของแผน / กิจกรรม ปริมาณงานและระยะเวลาที่จะดำเนินการแล้วเสนอขอตั้งงบประมาณรายจ่ายตามกระบวนการงบประมาณต่อไป” เป็น “เห็นชอบตามที่คณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กบร.) เสนอ โดยในส่วนของงบประมาณ ให้หน่วยงานในพื้นที่ที่รับผิดชอบจัดทำรายละเอียดของแผนให้ชัดเจน รวมทั้งเป้าหมายของแผน / กิจกรรม ปริมาณงานและระยะเวลาที่จะดำเนินการแล้วเสนอ กบร. เพื่อประสานงานขอตั้งงบประมาณรายจ่ายตามกระบวนการงบประมาณต่อไป”

ทั้งนี้ นอกจากมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวแล้วยังมีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ.๒๕๔๕ ที่กำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกโดยกำหนดขั้นตอนและวิธีการพิสูจน์สิทธิการครอบครองของราษฎรซึ่งกรมชนารักษ์ได้ใช้เป็นหลักในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุ

ในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุ กรมชนารักษ์ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

๑. ได้แจ้งเวียนให้ส่วนราชการต่าง ๆ รวมทั้งสำนักงานชนารักษ์พื้นที่ทุกพื้นที่ถือปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีอย่างเคร่งครัด
๒. ได้นำหลักเกณฑ์การจัดให้เช่าไปใช้แก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุในจังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดนครราชสีมา และผู้บุกรุกรายอื่น ๆ ทั่วไป
๓. ได้ปรับปรุงกฎกระทรวง (พ.ศ.๒๕๑๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติ ที่ราชพัสดุ พ.ศ.๒๕๑๘ เป็น กฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้และจัดหาประโยชน์เกี่ยวกับที่ราชพัสดุ พ.ศ.๒๕๔๕ เพื่อให้มีหลักเกณฑ์และวิธีการส่งคืนและเรียกคืนที่ราชพัสดุ ที่มีผลในทางปฏิบัติอย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพ
๔. ได้ปรับปรุงข้อมูลทะเบียนที่ราชพัสดุทั่วประเทศ และอยู่ระหว่างการนำเสนอโครงการสำรวจทางกายภาพเพื่อปรับปรุงทะเบียนที่ราชพัสดุในภูมิภาคทั่วประเทศเพื่อนำข้อมูลเข้าระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) ในปีงบประมาณ ๒๕๔๘

นอกจากนี้กรมชนารักษ์ยังได้ดำเนินการโครงการป้องกันการบุกรุกที่ราชพัสดুরวม ๔ กิจกรรม ดังนี้

๑. โครงการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่ราชพัสดุ
๒. โครงการรั้ววัดปักหลักเขตที่ราชพัสดุ และปักป้ายแสดงความเป็นที่ราชพัสดุ
๓. โครงการสำรวจผู้บุกรุกที่ราชพัสดุ
๔. โครงการสำรวจกำแพงเมือง คูเมือง

สำหรับการแก้ไขปัญหาการบุกรุก กรมชนารักษ์ได้ถือปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุ พ.ศ.๒๕๔๕ โดยให้ราษฎรพิสูจน์สิทธิ และดำเนินการจัดให้เช่าตามมาตรการของมติคณะรัฐมนตรี แต่ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุ แม้จะมีมติคณะรัฐมนตรี และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ.๒๕๔๕ กำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติดังกล่าวไว้ การแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุก็น่าจะประสบผลสำเร็จเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น ทั้งนี้ เนื่องจากสาเหตุดังต่อไปนี้

๑. มาตรการตามมติคณะรัฐมนตรี ไม่มีการถือปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ส่วนราชการ ผู้ครอบครองที่ราชพัสดุไม่ใส่ใจที่จะปฏิบัติอย่างจริงจัง เนื่องจากการปฏิบัติมิใช่งานในหน้าที่โดยตรง จึงไม่มีส่วนที่

ผู้บังคับบัญชาจะนำผลงานมาพิจารณาความดีความชอบเพื่อเลื่อนขั้นเงินเดือน รวมทั้ง จำนวนบุคลากรของแต่ละหน่วยงานที่มีจำกัด และบุคลากรผู้รับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานที่จะปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับที่ราชพัสดุ ไม่มีความรู้เพียงพอ

๒. ส่วนราชการผู้ครอบครองใช้ประโยชน์ ไม่ทราบอาณาเขตที่ดินราชพัสดุที่ตนเองครอบครองหรือสงวนไว้ใช้ประโยชน์ โดยอาจมีสาเหตุมาจาก

๒.๑ ประกาศสงวนหวงห้าม พระราชกฤษฎีกาหวงห้ามที่ดิน ไม่ชัดเจน

๒.๒ การครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินของส่วนราชการไม่มีการส่งมอบ รับมอบ เมื่อมีการโอนย้ายหัวหน้าส่วนราชการ ทำให้ไม่มีหลักฐานเกี่ยวกับที่ดินที่ตนเองครอบครอง

๓. หน่วยงานที่มีหน้าที่ออกเอกสารสิทธิสำหรับที่ดินปฏิบัติหน้าที่ของตนโดยไม่มีการประสานงานอย่างใกล้ชิดกับกรมธนารักษ์

๔. กฎหมายที่ราชพัสดุเป็นกฎหมายบริหารทำให้ไม่มีบทกำหนดโทษ ส่วนราชการผู้ครอบครองใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุจึงไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎหมายที่ราชพัสดุ

๕. การแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุตามมติคณะรัฐมนตรีไม่สอดคล้องกับกฎหมายผังเมือง เช่น พื้นที่ที่ราษฎรบุกรุกกฎหมายผังเมืองกำหนดเป็นพื้นที่สีน้ำเงิน ดังนั้น การแก้ไขปัญหาการบุกรุกจึงไม่อาจดำเนินการจัดให้เช่าตามมติคณะรัฐมนตรีได้

๖. กรมธนารักษ์ไม่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะตรวจสอบการใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุของส่วนราชการที่ครอบครองใช้ประโยชน์

กระทรวงการคลังพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อให้การป้องกันและแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุสัมฤทธิ์ผลตามนโยบายของรัฐบาล สมควรที่จะนำมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวทั้งหมดเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อปรับปรุงรวบรวมให้เป็นมติคณะรัฐมนตรีในเรื่องการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุเพียงมติเดียว ทั้งนี้ เพื่อสะดวกในการอ้างอิงและถือปฏิบัติ โดยมีหลักเกณฑ์และมาตรการดังต่อไปนี้

๑. มาตรการที่กำหนดให้ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ครอบครองใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุต้องดำเนินการ

๑.๑) ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ครอบครองใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุ จะต้องหมั่นตรวจสอบดูแลที่ดินของตนเองอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนดำเนินการใด ๆ ตามอำนาจหน้าที่ เพื่อมิให้เกิดปัญหาการบุกรุกที่ดินดังกล่าวขึ้น (มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๔๖)

๑.๒) ให้ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีได้ใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุและปล่อยปละละเลยให้มีการบุกรุกที่ราชพัสดุเกิดขึ้นจะต้องรับผิดชอบในการดำเนินการให้ผู้บุกรุกออกจากที่ราชพัสดุก่อนส่งคืนที่ราชพัสดุให้กรมธนารักษ์ (มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๒)

๑.๓) ให้ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ครอบครองใช้ประโยชน์ในที่ดินราชพัสดุ มีหน้าที่ในการดำเนินการดังนี้

๑.๓.๑) แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงานให้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับที่ดินราชพัสดุภายในหน่วยงานนั้น ๆ การจัดทำและควบคุมทะเบียนที่ดินราชพัสดุให้มีความสมบูรณ์และเป็นปัจจุบัน รวมทั้งควบคุมการใช้หรือขอเปลี่ยนแปลงการใช้ให้ถูกต้อง

๑.๓.๒) ทำรายงานการตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตาม ๑) ตามแบบที่กรมธนารักษ์กำหนดและจัดส่งให้กระทรวงการคลังทราบเป็นประจำทุกปี

๑.๓.๓) หากมีการบุกรุกให้หน่วยงานประสานงานกับกรมธนารักษ์เพื่อวางแผนและดำเนินการแก้ไขปัญหาการบุกรุกกันอย่างใกล้ชิด

(มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๓๗)

๑.๔) ให้ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ครอบครองใช้ประโยชน์ในที่ดินราชพัสดุ ก่อสร้างรั้วเฉพาะที่ดินราชพัสดุแปลงที่มีความจำเป็นรีบด่วนที่จะต้องป้องกันการบุกรุก โดยให้กรมธนารักษ์แจ้งความจำเป็นดังกล่าวให้สำนักงบประมาณทราบอีกครั้งหนึ่งในปีเดียวกับที่ส่วนราชการที่ครอบครองที่ดินแปลงที่มีปัญหาเร่งด่วนจะต้องล้อมรั้วเสนอตั้งงบประมาณ ทั้งนี้ การสร้างรั้วดังกล่าวควรมีลักษณะชั่วคราวและใช้วัสดุหรือสิ่งก่อสร้างที่ประหยัด เช่น ปลูกต้นไม้ล้อมรอบ

ในกรณีที่ยังไม่ได้มีการสร้างรั้วล้อม ให้ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ครอบครองใช้ประโยชน์ในที่ดินราชพัสดุจัดเจ้าหน้าที่ตรวจแนวเขตที่ดินอยู่เสมอ ถ้ามีปัญหาการบุกรุกเกิดขึ้นหรือมีการละเมิดสิทธิเกิดขึ้นให้ดำเนินการตามระเบียบหรือตามกฎหมายทันที (มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๓๘)

๑.๕) กรณีที่หมดความจำเป็นหรือเลิกใช้ประโยชน์ในที่ดินราชพัสดุ ให้ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ครอบครองใช้ประโยชน์ในที่ดินราชพัสดุรีบดำเนินการตามกฎหมายที่ดินราชพัสดุโดยส่งคืนที่ดินราชพัสดุนั้นให้แก่กรมธนารักษ์ หากปล่อยทิ้งว่างไว้จนเกิดการบุกรุก ให้กรมธนารักษ์รายงานส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ครอบครองใช้ประโยชน์ในที่ดินราชพัสดุพิจารณาดำเนินการทางวินัยกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบของหน่วยงานที่ปล่อยปละละเลยไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่ดินราชพัสดุ

๑.๖) ให้ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ครอบครองใช้ประโยชน์ในที่ดินราชพัสดุจัดทำแผนการใช้ที่ดินราชพัสดุในแต่ละปีส่งให้กรมธนารักษ์เพื่อประกอบการพิจารณาเกี่ยวกับการใช้ที่ดินราชพัสดุว่ามีความเหมาะสมเพียงใด

๑.๗) ในการส่งมอบรับมอบงานในหน้าที่เมื่อมีการแต่งตั้งโยกย้าย ให้มีการส่งมอบรับมอบที่ดินราชพัสดุในความครอบครองใช้ประโยชน์ด้วย

๑.๘) ในการพิจารณาความดีความชอบ ให้ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ครอบครองใช้ประโยชน์ในที่ดินราชพัสดุ นำผลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับที่ดินราชพัสดุของเจ้าหน้าที่ไปเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งในการพิจารณาความดีความชอบด้วย

๑.๘) หากส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ครอบครองใช้ประโยชน์ในที่ดินราชพัสดุโคปปล่อยปลະละเลยให้เกิดการบุกรุกที่ราชพัสดุภายหลังจากมติคณะรัฐมนตรีนี้ ให้หน่วยงานนั้น ๆ ดำเนินการทางวินัยกับเจ้าหน้าที่ที่ปล่อยปลະละเลยทันที

ทั้งนี้ มาตรการที่กำหนดใน ๑.๑) - ๑.๔) เป็นมาตรการตามมติคณะรัฐมนตรีที่มีอยู่แล้ว ส่วน ๑.๕) - ๑.๘) เป็นมาตรการที่นำเสนอขอให้เพิ่มเติม

๒. มาตรการที่กำหนดให้กระทรวงการคลัง (กรมธนารักษ์) ต้องดำเนินการ

๒.๑ มาตรการในการป้องกันการบุกรุกที่ราชพัสดุ

๑) ให้กระทรวงการคลัง (กรมธนารักษ์) สำรวจและตรวจสอบที่ดินราชพัสดุ ทั่วประเทศว่ามีอยู่เท่าใด ที่ใดบ้าง แล้วแจ้งส่วนราชการที่ครอบครองทราบเพื่อเป็นการประสานในการป้องกันดูแลไม่ให้เกิดการบุกรุกที่ราชพัสดุ (มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๓๘)

๒) ให้กระทรวงการคลัง (กรมธนารักษ์) ดำเนินการจัดหลักสูตรการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานที่ราชพัสดุของส่วนราชการผู้ครอบครองใช้ประโยชน์ในที่ดินราชพัสดุให้ทราบถึงกฎหมาย ระเบียบ และมติคณะรัฐมนตรี รวมทั้งหลักเกณฑ์และวิธีการในการรายงานผลการปฏิบัติงานที่ราชพัสดุให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

๓) ให้กระทรวงการคลัง (กรมธนารักษ์) ปรับปรุงทะเบียนและฐานข้อมูลที่ดินราชพัสดุ ให้มีรายละเอียดที่ชัดเจนเหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ สามารถใช้เป็นหลักฐานในการอ้างอิงและเป็นหลักฐานในการส่งมอบรับมอบงานในหน้าที่ รวมทั้งให้มีข้อมูลในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาวิเคราะห์และตัดสินใจในการใช้ที่ดินราชพัสดุให้เกิดประโยชน์สูงสุดด้วย

๔) ให้กระทรวงการคลัง (กรมธนารักษ์) ดำเนินการให้มีกฎหมายหรือระเบียบที่กำหนดหน้าที่ให้ธนารักษ์พื้นที่ มีหน้าที่ตรวจสอบการใช้ประโยชน์ของส่วนราชการเป็นประจำทุกปี โดยให้มีอำนาจตรวจสอบเช่นเดียวกับการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ทั้งนี้ เพื่อให้การปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และให้กระทรวงการคลัง (กรมธนารักษ์) ดำเนินการให้มีบทกำหนดโทษเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการผู้ครอบครองใช้ประโยชน์ในที่ดินราชพัสดุด้วย

ทั้งนี้ มาตรการที่กำหนดใน ๑) เป็นมาตรการตามมติคณะรัฐมนตรีที่มีอยู่แล้ว ส่วน ๒) - ๔) เป็นมาตรการที่นำเสนอขอให้เพิ่มเติม

๒.๒ มาตรการในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุ

ให้กระทรวงการคลัง (กรมธนารักษ์) ดำเนินการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ.๒๕๔๕ โดยราษฎรที่ได้แจ้งกรรมสิทธิ์ให้ดำเนินการพิสูจน์สิทธิภายใต้ระเบียบดังกล่าว ตามหลักเกณฑ์และวิธีการดังต่อไปนี้

๑) ให้กรมธนารักษ์กำหนดแปลงหรือพื้นที่ที่จะดำเนินการ โดยประสานงานกับส่วนราชการผู้ครอบครองใช้ประโยชน์ที่ราชพัสดุ ฝ่ายปกครอง และหน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหา ความพร้อม และพันธมิตรในการดำเนินการ รวมทั้งประชาสัมพันธ์ให้กลุ่มผู้ต่อต้านทราบประโยชน์ของการสำรวจ แล้วจึงจัดทำรายละเอียดของแผนให้ชัดเจน รวมทั้งเป้าหมายของแผน / กิจกรรม ปริมาณงาน และระยะเวลาที่จะดำเนินการนำเสนอคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กบร.) เพื่อประสานงานในการขอตั้งงบประมาณรายจ่ายตามกระบวนการงบประมาณต่อไป (มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๔๖)

๒) สำรวจทางกายภาพ พร้อมกับจัดทำแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศเพื่อประกอบการตรวจสอบสิทธิการได้มา รวมทั้งสอบสวนการได้มาและความประสงค์ของประชาชน โดยดำเนินการร่วมกับฝ่ายปกครอง หน่วยงานท้องถิ่นเจ้าของพื้นที่ และส่วนราชการผู้ครอบครองใช้ประโยชน์

๓) จากผลการสำรวจทางกายภาพและการสอบสวน ให้จำแนกกลุ่มผู้บุกรุกที่ราชพัสดุ ออกเป็น ๒ ประเภท และให้ดำเนินการดังนี้

๓.๑) ผู้บุกรุกประเภทมีเอกสารสิทธิ หรืออ้างว่าได้ครอบครองทำประโยชน์มาก่อนการเป็นที่ราชพัสดุ ให้รวบรวมรายละเอียดและข้อเท็จจริงส่งให้ กบร.จังหวัด เพื่อดำเนินการพิสูจน์สิทธิตามหลักเกณฑ์ และเมื่อผลการพิสูจน์เป็นที่ยุติแล้วให้ดำเนินการดังนี้

๓.๑.๑) กรณี กบร.จังหวัดเห็นว่า ราษฎรได้ครอบครองทำประโยชน์ภายหลังการสงวนหวงห้าม หากราษฎรเห็นด้วยและยินยอมเช่า ให้ดำเนินการจัดให้เช่าได้โดยไม่จำเป็นต้องให้ส่วนราชการผู้ครอบครองใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุส่งคืนหรือให้ความยินยอมก่อน ทั้งนี้ การจัดให้เช่าให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(๑) ให้ผู้ถือครองที่ดินหรือทายาทที่อยู่ก่อนการสำรวจตามข้อ ๒) เช่าที่ดินตามเนื้อที่ครอบครองใช้ประโยชน์จริงเป็นการชั่วคราวไม่เกินครั้งละ 3 ปี โดยอัตราค่าธรรมเนียมให้กำหนดตามประเภทการใช้ประโยชน์ในที่ดินเป็นสำคัญ ส่วนอัตราค่าเช่าให้พิจารณากำหนดในลักษณะสงเคราะห์และเชิงพาณิชย์ โดยสัญญาเช่าให้เป็นไปตามแบบของกระทรวงการคลัง (มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๔๕)

(๒) ห้ามเปลี่ยนวัตถุประสงค์การใช้ประโยชน์ในที่ดิน เว้นแต่ได้รับความเห็นชอบจากหน่วยงานที่รับผิดชอบแล้ว

(๓) ในกรณีที่การจัดให้เช่าติดขัดกฎหมายผังเมือง ให้กรมธนารักษ์มีอำนาจดำเนินการจัดให้เช่าไปก่อนแล้วให้ประสานงานกรมโยธาธิการและผังเมืองเพื่อดำเนินการแก้ไขข้อบงกชผังเมืองให้สอดคล้องกับการจัดให้เช่าต่อไป

สำหรับราษฎรที่ไม่เห็นพ้องกับความเห็นของ กบร.จังหวัด ให้ดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานส่งให้พนักงานอัยการดำเนินคดีตามกฎหมายทันที

๓.๑.๒ กรณี กบร.จังหวัดเห็นว่า ราษฎรได้ครอบครองทำประโยชน์มาก่อนการสงวนหวงห้าม ให้กรมธนารักษ์และส่วนราชการผู้ครอบครองใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุเร่งพิจารณาว่า เห็นชอบด้วยกับ กบร.จังหวัดหรือไม่ ทั้งนี้ ภายในกำหนด ๖๐ วัน เพื่อแจ้งให้ กบร.จังหวัด ดำเนินการต่อไป

๓.๒) ผู้บุกรุกที่ครอบครองที่ดินภายหลังการสงวนหวงห้าม

๓.๒.๑) หากยินยอมเช่า ให้ดำเนินการจัดให้เช่าตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ในข้อ ๓.๑.๑ (๑) - (๓)

๓.๒.๒) หากราษฎรรายใดไม่ยินยอมเช่า ให้รวบรวมพยานหลักฐาน ส่งให้พนักงานอัยการดำเนินคดีตามกฎหมายทันที

๔) ผู้เข้าถือครองที่ดินภายหลังจากวันที่ทางราชการทำการสำรวจถือว่าเป็น ผู้บุกรุกที่ดินของรัฐให้ดำเนินการตามกฎหมายโดยเคร่งครัด

๕) พื้นที่ภายหลังการพิสูจน์สิทธิตามหลักเกณฑ์ของ กบร.ให้กระทรวงการคลัง (กรมธนารักษ์) จัดทำแผนงานและโครงการเกี่ยวกับการจัดระเบียบการใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ แผนการโยกย้ายราษฎร และการจัดทำแนวเขตอวરและการดูแลรักษาเพื่อให้การใช้ที่ราชพัสดุเกิด ประโยชน์สูงสุด

๖) ให้ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรีประจำเขตตรวจราชการทุกเขต กำกับติดตามผลการดำเนินการตามแผนการดำเนินการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุในพื้นที่รับผิดชอบ

๓) มาตรการเสริมที่กำหนดให้หน่วยงานอื่นให้การสนับสนุน

๑) ขอให้สำนักงานประมาณพิจารณาให้การสนับสนุนแผนการดำเนินการแก้ไข ปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุของกระทรวงการคลัง กรมธนารักษ์ (มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๔๐)

๒) รัฐควรเร่งรัดการออกเอกสารสิทธิให้แก่ราษฎรในกรณีที่มีพยานได้ว่าราษฎร ได้ครอบครองทำประโยชน์มาก่อน และรัฐควรเร่งดำเนินการสำรวจแนวเขตที่ดินของรัฐให้ชัดเจน

๓) รัฐไม่ควรออกเอกสารสิทธิให้แก่ราษฎรผู้บุกรุกที่ดินของรัฐ (มาตรการตาม ข้อ ๒) และข้อ ๓) เป็นมาตรการตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๓๖)

๔) เพื่อเป็นการช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐอีกทางหนึ่ง ให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานของรัฐ ซึ่งมีหน้าที่ในการให้บริการด้านต่าง ๆ แก่ประชาชน ที่มีผลกระทบหรือเกี่ยวข้องกับที่ดิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริการด้านสาธารณูปโภคต่าง ๆ เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า เป็นต้น ถือเป็นหลักปฏิบัติโดยเคร่งครัดว่า กรณีประชาชนผู้ได้รับทะเบียนบ้านชั่วคราวมาขออนุญาต

ใช้บริการต่าง ๆ ดังกล่าว จะอนุญาตได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานของรัฐที่ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่บ้านในทะเบียนบ้านชั่วคราวนั้น ๆ ตั้งอยู่ โดยให้ถือปฏิบัติตั้งแต่วันที่คณะรัฐมนตรีมีมตินี้เป็นต้นไป (มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๔๖)

มาตรการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุดังกล่าวเป็นมาตรการตามมติคณะรัฐมนตรีที่มีอยู่แล้วส่วนหนึ่งและอีกส่วนหนึ่งกรมธนารักษ์ได้นำเสนอขอให้เพิ่มเติมเพื่อให้การแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุสัมฤทธิ์ผล ซึ่งกระทรวงการคลังพิจารณาแล้ว เห็นสมควรนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อมีมติให้ใช้มาตรการข้างต้นเป็นมาตรการแก้ไขปัญหาเฉพาะการบุกรุกที่ราชพัสดุต่อไป รายละเอียดปรากฏตามสรุปคำเสนอต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรีที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไปด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

ร้อยเอก

(สุชาติ เชาว์วิศิษฐ)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

กรมธนารักษ์

สำนักบริหารจัดการฐานข้อมูลที่ราชพัสดุ

โทร. ๐ ๒๒๕๘ ๖๐๕๔

โทรสาร ๐ ๒๒๕๘ ๕๔๘๔